

Índex d'articles sobre ciències socials publicats a la revista *El Foradot de Montblanc* (2000-2006)

Josep M. Grau Pujol

L'any 2006 el Centre d'Estudis de la Conca de Barberà homenatjava públicament els mitjans de comunicació locals de la nostra comarca, pel seu voluntarisme i per l'esforç que fan per divulgar la informació i la cultura de les seves poblacions, als residents i als absents. La trajectòria de moltes capçaleres amb més de 25 anys de treball és un senyal de constància i treball anònim per mantenir la identitat i la personalitat dels pobles, tot i els lògics entrebancs i dificultats.¹ Una de les seccions habituals és la pàgina d'història. Lluny de síntesis enciclopèdiques algunes destaquen pel seu rigor acadèmic, la investigació a través de documentació d'arxiu i l'ús de bibliografia especialitzada. Els seus autors solen ser llicenciats universitaris que s'inicien, per continuar posteriorment col·laborant i donant un nivell de prestigi a la revista. Tenint en compte les característiques de les publicacions, els articles d'humanitats són d'una extensió breu, entre una i tres pàgines; pel seu contingut de recerca alguns poden ser emprats perfectament per establir comparacions amb altres indrets. Una de les mancances que hem detectat és la manca d'índexs i l'escassa presència a Internet, per la qual cosa són molt desconeguts fora del seu àmbit territorial. Tampoc no abunden les compilacions. El fenomen no és nou, ja el detectàrem a la premsa de la primera meitat del segle XX.²

Per a la consulta de la premsa les hemeroteques són vitals, però no sempre els seus responsables poden guardar les col·leccions de forma completa. Evidentment avui dia les noves tecnologies permeten digitalitzar les revistes, però aquest camí encara no s'ha iniciat; únicament l'Arxiu Comarcal de la Conca ha microfilmant la premsa històrica (abans de 1939).

Sobre la indexació dels articles de la premsa local, són poques les revistes que l'han portat a terme, com per exemple *El Baluard* de Sarra³ o *El Foradot* de

¹ "Homenatge a la premsa i a la ràdio locals de la Conca de Barberà". *Aplec de Treballs* (Montblanc), 24 (2006), p. 9-40.

² Vegeu la segona part del llibre col·lectiu *La premsa i la història a la Conca de Barberà, 1889-1939*. Montblanc: 1995, p. 131-260.

³ Ramon GINÉ FARRÉ. "El Baluard (Índex del 0 al 100)". *Recull de Treballs* (Sarral), 2 (1999), p. 39-119.

Montblanc⁴. En aquest breu treball, oferim una llista d'articles vinculats amb les humanitats d'aquesta revista, ordenat per temes; el segon criteri d'ordenació ha estat per autoria i, dins d'aquest ítem, per cronologia d'aparició. Hi detallem el nom i cognoms de l'autor, el títol de l'article, el número de revista, entre parèntesis l'any d'edició i, finalment, el nombre de pàgines. El nostre criteri de selecció ha estat el de primar els treballs que signifiquen una aportació al coneixement, ja sigui a través de la recerca en fonts originals, tant d'arxiu i hemeroteca com d'història oral, i en segon terme, els treballs de síntesi a partir de bibliografia. No hem considerat les entrevistes, a excepció de les incloses en el número extraordinari del gener del 2003 (16 bis), les quals són totes referides a vivències personals directes de la Guerra Civil espanyola; tampoc no relacionem les ressenyes de llibres, encara que siguin dins de les ciències socials, ni cròniques d'activitats. A diferència de la premsa diària o setmanal, més efímera i de consum (llegir i llençar), les revistes de periodicitat més dilatada, com aquesta (bimestral), s'acostumen a guardar i, fins i tot, enquadrar, com a testimoni d'un passat recent, com si fos un llibre viu.

Bona part dels articles que detallem poden ser d'utilitat als investigadors per a altres recerques, però a causa de la seva obligada brevetat (per la limitació d'espai), simplement per complementar informació, localitzar fons documentals, biografiar personatges locals. Òbviament les aportacions inèdites són les que més valorem però tampoc no hem de menystenir reflexions o síntesis a partir de bibliografia, de les quals n'hi ha certament que mereixen ser considerades. Amb la inserció d'aquests treballs, *El Foradot* compagina la vessant informativa (notícies d'actualitat) amb la cultural.⁵ Sobre els autors podem dir que molts tenen titulació superior, sigui una llicenciatura i, fins i tot, doctorat, altres de més edat són de formació autodidacta i els contigus expressen testimoniatges de fets viscuts personalment. Tot i distribuir-se exclusivament a Montblanc, el seu contingut no sempre és el de la vila ducal i el seu terme (amb els agregats inclosos), sinó que també hi apareixen escrits d'altres poblacions, ja siguin properes (Blancafert, Santa Coloma de Queralt, Vilaverd, Vimbodí, Poblet) o allunyades, així com de genèrics d'abast català. Totes les col·laboracions són voluntàries i no retribuïdes, la revista compta amb un nombrós equip de persones, les quals presenten temes en relació amb la seva especialitat: música, arxivística, història...; en ocasions són avanços d'investigacions més extenses, en altres es realitzen expressament per a la revista. El número extraordinari dedicat a Capa superà totes les previsions i es demanà des de fora, fins que es va exhaurir, la qual cosa és un senyal clar que la qualitat no té fronteres.

⁴ Fou confeccionat pel seu director Josep M. Contijoch Casanovas el 2004 amb motiu de l'aparició del número 25. En total, foren quatre pàgines que s'editaren en un full A3 i s'adjuntaren de forma separada a la revista d'agost del 2004. S'ordenava per autors.

⁵ Una valoració general de la trajectòria de la capçalera ens l'ofereix Jaume FERRER PUIG, "El Foradot, una baula de montblanquinisme". *El Foradot* (Montblanc), 25 (agost 2004), p. 11-12.

La nostra intenció, amb aquesta recopilació, és simplement divulgar uns treballs a fi que no restin relegats a un simple reducte local; ens ha semblat que l'*Aplec* és una bona eina, esperem que en un futur es puguin realitzar indexacions d'altres revistes.

Arxivística

- ACCB, “Més de 1.500 gojos lliurats a l'Arxiu Comarcal”, 28 (2005), p. 24.
- Josep M. Grau Pujol, “El patrimoni documental de Montblanc”, 4 (2000), p. 11.
  - “La Conca de Barberà en el fons documental de l'historiador selvatà Eufemià Fort i Cogul”, 8 (2001), p. 18-19.
  - “La restauració dels monuments. Bases per a la història de la restauració dels monuments de Montblanc i comarca”, 18 (2003), p. 28-29.
  - “Fonaments per a la història agrària de la Conca de Barberà”, 9 (2001), p. 23.
  - “La Conca de Barberà en dos fons patrimonials de Tarragona i el Priorat”, 20 (2003), p. 19.
  - “El fons personal de Mn. Ramon Muntanyola a l'abast”, 33 (2005), p. 15-16.
- Manel Güell, “Montblanc a l'Arxiu Històric de la Diputació”, 6 (2001), p. 24-26.
- Josep M. Porta Balanya, “Els papers de Salamanca o els documents de Catalunya a Salamanca, una perspectiva històrica personal”, 16*b* (2003), p. 39-46.
  - “El retorn de protocols. Retorn a l'Arxiu Històric Comarcal de Montblanc de la documentació del fons notarial anterior al segle XIX de l'antic districte de Montblanc”, 22 (2004), p. 9-13.
  - “Documentació sobre Montblanc”, 25 (2004), p. 4-6.
  - “Ingrés dels fons documentals judicials de Montblanc a l'Arxiu Històric Comarcal”, 31 (2005), p. 20-22.
- Gabriel Serra Cendrós, “L'antiga font de la vila de Montblanc” [Sobre el fons de Ramon Cantó], 1 (2000), p. 18.

Prehistòria i història antiga

- Maria Adserias Sans i Immaculada Teixell Navarro, “El jaciment arqueològic dels Molins de la Vila de Montblanc”, 36 (2006), p. 5-8.
- Maties Solé Maseres, “La mutilació de la nostra història”, 18 (2003), p. 23-25.
- Manuel Vaquero, “El Molí del Salt de Vimbodí. Un jaciment arqueològic del paleolític superior final a la Conca de Barberà”, 27 (2004), p. 15-19.
- Ramon Viñas, “El Centre d'Interpretació de l'Art Prehistòric de les Muntanyes de Prades”, 27 (2004), 4-8.

- Ramon Viñas, Josep Lleonart i Ramon Palau, “L’abric de la Daixa. Patrimoni turístic de les Muntanyes de Prades”, 37 (2006), p. 40-41.

Història medieval

- Josep Andreu Domingo, “Molins, hortes i peixeres”, 11 (2002), p. 14-17.
- Carme Plaza Arqué, “Esteve, un plebà de Montblanc del 1163”, 2 (2000), p. 30-31.

Història moderna

- Jaume Felip Sánchez, “La casa de la Vila”, 6 (2001), p. 10-11.
- Josep M. Grau i Roser Puig, “Les mesures de superfície a la Conca de Barberà el 1700”, 7 (2001), p. 12-13.
- Valentí Gual Vilà, “Immigració i delinqüència. Un exemple de fa quatre-cents anys”, 12 (2002), p. 16-18.
- “Joan Bidet, bandoler gascó”, 17 (2003), p. 9-11.
- Josep M. Porta Balanyà, “El comerç i les activitats econòmiques en el Montblanc del segle XVIII”, 5 (2001), p. 7.
- Roser Puig Tàrrech, “Vicaris i preveres adjunts de la parròquia de Santa Maria de Montblanc (1734-2005)”, 32 (2005), p. 15-16.
- Gabriel Serra Cendrós, “La torre de la pólvora”, 3 (2000), p. 9.

Història contemporània

- Vicenç Bayona Cardona, “Pesos, mides i mesures dels Països Catalans”, 14 (2002), p. 7-11.
- “Montblanc i l’electricitat”, 39 (2006), p. 4-8.
- Santiago Cabrerizo Micó, “L’ensenyament secundari a la vila de Montblanc”, 10 (2002), p. 5-9.
- Josep M. Contijoch Casanovas, “Montblanc, any 1938”, 16b (2003), p. 9-11.
- “ECS-50” [Sobre l’emissora sindical comarcal de Montblanc], 29 (2005), p. 18-22.
- “De Manila a Barcelona” [Sobre Artur Monmany Pérez], 36 (2006), p. 13-17.
- Albert Español Villar, “Un nom, un cafè, un record”, 26 (2004), p. 20-21.
- Jaume Felip Sánchez, “150è aniversari de les germanes carmelites”, 12 (2002), p. 10-11.
- Josep Ferrer Guilamany, “La legió Còndor i la Guerra Civil a la Conca de Barberà”, 30 (2005), p. 4-7.
- Jaume Ferrer Puig, “Josep M. Poblet i el perfum de la memòria”, 33 (2005), p. 17-19.

- Juan M. Gómez, “Recuperar la memòria col·lectiva: les Brigades Internacionals”, 16*b* (2003), p. 31-33.
- Sara Gómez, “Amagats a les coves”, 16*b* (2003), p. 26-27.
- Josep M. Grau Pujol, “Montblanc, refugi d’un notari tarragoní durant la Guerra dels Francès (1811)”, 11 (2002), p. 20-21.
 “Notícies documentals de Rojals a finals del segle XIX”, 17 (2003), p. 13-14.
 “DO catalana en el comerç internacional del mil vuit-cents”, 27 (2004), p. 20-21.
 “Rojalons: un nucli adscrit a la parròquia i terme de Montblanc (s. XVIII-XIX)”, 35 (2006), p. 21-22.
- Josep M. Giné Roselló, “Montblanc en la memòria”, 5 (2001), p. 16-17.
 “Records de la segona emissora Ràdio Montblanc”, 28 (2005), p. 18-19.
- Manel Martínez García, “Les obres del ferrocarril” [Sobre l’arribada del tren a la Conca], 16 (2003), p. 13-14.
 “Els forns de calç i els calciners del terme de Montblanc”, 19 (2003), p. 11-14.
 “Cent anys de l’inici dels treballs de repoblació del bosc de Poblet”, 21 (2003), p. 25-28.
 “Mostra d’arquitectura rural relacionada amb la mel”, 24 (2004), p. 14-17.
 “Inventari de barraques de pedra seca al terme de Montblanc” [I], 29 (2005), p. 14-17.
 “Inventari de barraques de pedra seca al terme de Montblanc” [II], 30 (2005), p. 21-24.
- Andreu Mayayo Artal, “Les Brigades Internacionals”, 16*b* (2003), p. 13-15.
 “Narracions històriques de la vila de Montblanc”, 16*b* (2003), p. 36-37.
- Núria Medrano Torres, “Alguns aspectes del Carnaval de Montblanc (1900-1936)”, 22 (2004), p. 25-27.
 “Les festes dels barris montblanquins (1903-1936)”, 22 (2004), p. 27-29.
 “L’11 de gener: «Fiesta de liberación de Montblanch»”, 28 (2005), p. 8-9.
 “Els còssos de les festes de barri”, 31 (2005), p. 32-33.
- Josep Monmany Laurin, “Setmana de Sant Jordi”, 35 (2006), p. 5-7.
- Josep M. Porta Balanyà, “Centenari de la publicació del setmanari *La Conca de Barberà* (1903-1908)”, 19 (2003), p. 5-7.
 “A propòsit d’una fotografia. L’edifici de la Plebania Vella”, 25 (2004), p. 7-10.
- Roser Puig Tàrrech, “Els darrers membres d’ètnia gitana a Montblanc (1889)”, 14 (2002), p. 22-23.
 “Crisi de subsistències a Lilla durant la guerra de Napoleó (1809)”, 16 (2003), p. 17.
 “El servei domèstic femení al Montblanc de finals del segle XIX”, 18 (2003), p. 12-15.
- Joan Rosich Andreu, “Una faceta de la Guerra Civil a Vilaverd”, 23 (2004), p. 9-11.

- Enric Sánchez Cid, “Història de les clíniques de Montblanc”, 12 (2002), p. 12-14.
- Gabriel Serra Cendrós, “El desenvolupament del teixit comercial de Montblanc als segles XIX i XX”, 5 (2001), p. 9-10.
- Josep M. Tarragó, “50 anys del col·legi públic Les Muralles”, 5 (2001), p. 24-25.
- Nil Thraby, “El millor fotògraf de guerra del món: Robert Capa”, 16*b* (2003), p. 5-7.
 “Erik Ellmann i Montblanc[h]”, 24 (2004), p. 24-26.
 “Josep M. Pérez Molinos (fotoperiodista que participà en la Guerra Civil)”, 16*b* (2003), p. 16-17.
 “Josep M. Montseny”, 16*b* (2003), p. 18-19.
 “«Sólo se pronunciaron palabras viriles...»”, 16*b* (2003), p. 21-25.
 “Dan Bessie: els diaris del meu pare Alvah”, 32 (2005), p. 23-24.
- Lluís Vives Poblet, “La Mare de Déu de la Serra durant la Guerra Civil”, 37 (2006), p. 20-22.

Història de l'art

- Francesc Badia Batalla, “Aventures i desventures d'una imatge de l'església de Sant Francesc de Montblanc”, 26 (2004), p. 9.
- Josep M. Contijoch Casanovas, “A propòsit del quadre de Sant Miquel”, 16 (2003), p. 19-22.
 “Baïges i la presumpció de plagi”, 26 (2004), p. 22-23.
- Jaume Felip Sánchez, “L'actual portalada de l'església i una nova hipòtesi sobre l'obra d'Agustí Pujol”, 8 (2001), p. 15-17.
- Joan Fuguet Sans, “Del patrimoni restaurable de Montblanc”, 3 (2000), p. 26-27.
 “La primera (i única) façana de Santa Maria de Montblanc”, 7 (2001), p. 14-16.
 “Retorn a Sant Joan del relleu sobre el baptisme de Jesús”, 25 (2004), p. 22-23.
- Sofia Mata de la Cruz, “Mènula gòtica de Sant Miquel”, 39 (2006), p. 34.
- Josep Sanahuja Bulló, “Referències històriques de l'Ermite de Sant Joan”, 20 (2003), p. 7-10.
- Enric Sánchez Cid, “Marededéus de la Conca de Barberà i del camí del Cister”, 16 (2003), p. 15-16.
 “Mare de Déu de Bell-lloc”, 17 (2003), p. 19-21.
 “Mare de Déu de Blancafort”, 18 (2003), p. 21-22.
 “Murals i antependis”, 28 (2005), p. 12-13.
 “El dubte de Sant Josep en la pintura medieval catalana”, 32 (2005), p. 17-18.

- “De qui són les obres d'art i els antics documents. Litigi sobre les obres d'art de la Franja”, 34 (2006), p. 16-19.
- Nil Thraby, “El color i la música. Exposició del pintor Gerard Negelpach”, 17 (2003), p. 22-23.

Història de la música i del cinema

- Josep M. Contijoch Casanovas, “Voltant la sardana (I)”, 21 (2003), p. 14-19.
“Voltant la sardana (II)”, 22 (2004), p. 17-20.
“Voltant la sardana (III)”, 23 (2004), p. 25-29.
“Voltant la sardana (i IV)”, 24 (2004), p. 20-22.
- Magí Crusells, “El cinema com a testimoni de la història”, 16*b* (2003), p. 28-30.
- Núria Medrano Torres, “Els cants a la Mare de Déu de la Serra”, 8 (2001), p. 32-33.
“Callas forever: la pel·lícula”, 17 (2003), p. 15-17.
“Trobadors i joglars”, 18 (2003), p. 8-9.
“Instruments medievals dins la pintura gòtica catalana”, 11 (2002), p. 24-25.
“A un segle del Motu Propio. Incidència del document en la música religiosa de Montblanc”, 20 (2003), p. 15-18.
“Les caramelles”, 23 (2004), p. 17-19.
“La sardana a Montblanc a través de la premsa (1903-1950)”, 25 (2004), 16-19.
- Enric Sànchez Cid, “Com es va fer... Via 4. Tren a Montblanc”, 11 (2002), p. 12-13.

Biografies

- Susanna Anglès Querol, “Un breu retrat de Gaston Martínez Moreno”, 31 (2005), p. 5-9.
- Francesc Badia Batalla, “El pare Bernardí Grau i Bullich”, 29 (2005), p. 10-12.
- Enric Balauder Miró, “Lletres i cafè. Impremta Montmany”, 30 (2005), p. 25-27.
“Rosa Lentini, poeta i veïna de Montblanc”, 39 (2006), p. 20-23.
- Gener Gonzalvo Bou, “Lluís París i Bou, historiador”, 8 (2001), p. 34-35.
“Josep Porter i Eduard Toda, units pels llibres”, 11 (2002), p. 18-19.
“El pare Agustí Altisent compleix 80 anys”, 17 (2003), p. 8.
“El pare Agustí Altisent”, 24 (2004), p. 11-12.
- Josep M. Grau Pujol, “Recordar els montblanquins il·lustres: un deure”, 10 (2002), p. 5.
“Notes sobre Manuel Ribé Labartra (1878-1961)”, 21 (2003), p. 11-13.
“El pare Agustí Altisent ens ha deixat”, 24 (2004), p. 12-13.

- Roser Puig Tàrrach, “Montblanquins il·lustres: Antoni Palau i Dulcet”, 23 (2004), p. 15-16.
“Una carta d’elogi de Salvador Espriu a Josep M. Poblet el 1970”, 31 (2005), p. 27.
- Núria Medrano Torres, “Josep M. Rosselló i Garriga, *in memoriam*”, 33 (2005), p. 23-25.

Onomàstica i toponímia

- Josep M. Contijoch, “Del «sa» al «la»”, 1 (2000), p. 24-25.
“El pseudònim a Catalunya”, 14 (2002), p. 14-17.
“Toponímia beatífica de Catalunya”, 20 (2003), p. 20-23.
- Candela Figueras, “Els renoms de Lilla”, 22 (2004), p. 4-8.
- Gabriel Serra Cendrós, “Els altres montblanquins: el Montblanc de Mallorca”, 28 (2005), p. 4-5.

OBSERVACIÓ: De la revista *El Foradot* se n’editaren dos exemplars amb el mateix número (el 16); nosaltres per diferenciar-los en aquesta relació, al segon número hi hem afegit la lletra *b* (16*b*). Aquest fou un extraordinari dedicat al fotògraf hongarès Robert Capa i la Guerra Civil espanyola.

